

Protokół
XXII posiedzenia plenarnego (tryb mieszany)
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w dniu 18 kwietnia 2024 r.

I. Otwarcie posiedzenia

Przewodniczący Rady Głównej prof. M. Pałys przywitał członków Rady Głównej i gości uczestniczących w posiedzeniu w gmachu ministerstwa – Henrykę Mościcką-Dendys, podsekretarz stanu w MSZ, prof. M. Duszczyka, podsekretarza stanu w MSWiA, prof. A. Szeptyckiego, podsekretarza stanu w MNiSW, oraz osoby uczestniczące zdalnie – przewodniczących i wiceprzewodniczących konferencji typów szkół, przewodniczących komisji KRASP, przedstawiciele instytucji sektora szkolnictwa wyższego, przedstawiciele związków zawodowych, parlamentu i ministerstw, stałych uczestników posiedzeń Rady.

II. Przyjęcie porządku obrad

Rada przyjęła zaproponowany porządek obrad.

III. Sprawa wiz dla systemu szkolnictwa wyższego i nauki

Przewodniczący Rady Głównej poprosił ministrów uczestniczących w posiedzeniu o przedstawienie wprowadzenia do dyskusji.

Min. H. Mościcka-Dendys stwierdziła, że temat debaty jest trudny z punktu widzenia MSZ i polskiej służby konsularnej. Zapewniła o zrozumieniu dla zabiegów na rzecz internacjonalizacji polskich szkół wyższych i pozyskiwania z zagranicy naukowców, doktorantów i studentów. Jednak internacjonalizacja rozumiana jako pozyskiwanie coraz większej liczby studentów obcokrajowców, bez względu na ich kompetencje przed przyjęciem na studia, nie może być jedynym wyznacznikiem tego procesu. Obecnie w Polsce są około 102 tys. cudzoziemców, którzy studiuje na polskich uczelniach, 55% z nich studiuje na uczelniach niepublicznych. W ciągu ostatnich 12 lat ich liczba wzrosła ponad czterokrotnie. Współczynnik umiędzynarodowienia stale rośnie, szczególnie na uczelniach niepublicznych. W uczelniach publicznych mieści się on w kilku lub kilkunastu procentach, natomiast zdarzają się uczelnie niepubliczne, w których sięga ponad 70%. Min. Mościcka-Dendys zwróciła uwagę, że spotykany jest preferencyjny sposób traktowania obcokrajowców w porównaniu do obywateli polskich w procesie rekrutacji. Warunkiem przyjęcia na studia jest posiadanie świadectwa dojrzałości lub dokumentu równorzędnego. Jest to przestrzegane wobec polskich kandydatów na studia, jednak w przypadku obcokrajowców taka weryfikacja dokonuje się w stopniu znikomym. Często zdarza się, że uczelnie przyjmują studentów z zagranicy warunkowo, bez potwierdzenia zdania egzaminu maturalnego. Egzekwowanie tego wymogu pozwoli na obniżenie presji wizowej. Min. Mościcka-Dendys stwierdziła, że pożądane byłoby wprowadzenie choćby minimalnych wymogów rekrutacyjnych dla kandydatów na studia. Konsulowie zgłaszają, że zdarzają się kandydaci na studia, nawet na prestiżowych uczelniach i trudnych kierunkach, którzy nie znają żadnego języka, w którym mogliby studiować w Polsce. Minister zwróciła uwagę, że studia w Polsce dla obcokrajowców są jednymi z najtańszych na świecie. W skali globalnej studiowanie w Polsce jest tańsze niż studiowanie w Indiach czy Bangladeszu. Zasugerowała rozważenie podniesienia opłat, w tym rekrutacyjnych, co kompensowałyby zwiększone nakłady administracyjne. MSZ zabiega o to, żeby do Polski trafiały osoby zgodnie z deklarowanymi celami przyjazdu. Umiędzynarodowienie nastawione wyłącznie na ilość, a nie na jakość, przyniesie negatywne skutki. Procesy

prowadzone w dotychczasowy sposób sprawiają, że w ogromnych kolejkach wizowych trudno jest wyłonić osoby, na których faktycznie nam zależy. MSZ wraz z MSWiA i MNiSW pracują nad propozycjami zmian legislacyjnych, które ułatwią szybsze uzyskiwanie wiz przez osoby, których brakuje na rynku polskim, m.in. naukowców i studentów. Największym problemem obecnie jest bardzo liberalnie prowadzony proces uzyskiwania wiz studenckich, który prowadzi do tego, że wiele osób, które nie uzyskały wizy inną drogą, a są w młodym wieku, udaje, że są studentami. Brak jest również monitoringu, który pozwoliłby na stwierdzenie, czy studenci faktycznie studiują. Min. H. Mościcka-Dendys zaapelowała, aby przyspieszyć proces skreśleń z list studenckich osób, które nie podjęły studiów. Zdarza się, że taka adnotacja pojawia się po roku od rozpoczęcia studiów.

Przewodniczący podziękował za wystąpienie min. H. Mościckiej-Dendys i poprosił o zabranie głosu min. M. Duszczyka.

Min. Duszczyk rozpoczął wystąpienie od stwierdzenia, że w ostatnich latach proces przyznawania wiz wymknął się spod kontroli z powodu braku spójnej polityki imigracyjnej. Doszło do sytuacji, w której najbardziej cierpią osoby uczciwe. Straż graniczna zgłasza, że część osób, które uzyskały wizę polską z prawem do podjęcia studiów, nie pojawia się w ogóle w Polsce. Jest to łatwa ścieżka migracyjna, a celem tych osób nie jest podjęcie studiów lub pracy naukowej, tylko zatrudnienie bądź dołączenie do rodzin, które znajdują się w innych państwach niż Polska. Te osoby są zawracane z polskimi dokumentami z Niemiec, Francji czy Wielkiej Brytanii. Min. Duszczyk poinformował, że MSWiA prowadzi wykaz uczelni, które kształcą zagranicznych studentów. W ostatnim czasie zlecił kontrolę kilku uczelni pod kątem dopełniania procedur, jednak przepisy pozwalają na podjęcie działań jedynie w ograniczonym zakresie. Jak wcześniej wspomniała min. Mościcka-Dendys, prowadzone są działania mające na celu wprowadzenie zmian legislacyjnych, które pozwolą na odzyskanie kontroli. Kluczową kwestią jest stworzenie nowego systemu pozyskiwania studentów i pracowników naukowych z zagranicy w ramach strategii imigracyjnej. Strategia ma powstać do końca roku, będzie dotyczyła ośmiu obszarów, w tym imigracji edukacyjnej. Jeśli uda się udrożnić proces przyznawania wiz o 20-30%, procedury zostaną przyspieszone, a osoby aplikujące będą mogły uzyskiwać dokumenty ze strony konsulatów czy instytucji polskich w terminie. Kończąc swoje wystąpienie Min. Duszczyk stwierdził, że wszystkim zależy na umiędzynarodowieniu uczelni, na prowadzeniu badań międzynarodowych w Polsce, bez przenoszenia ich za granicę z powodu problemów z pozyskaniem pracowników spoza UE. Umiędzynarodowienie musi być realne, ale bez elementów patologicznych, które były odnotowywane, zwłaszcza że Polska musi przestrzegać unijnej polityki wizowej.

Przewodniczący podziękował za wypowiedź min. M. Duszcykowi i zaprosił do zabrania głosu min. A. Szeptyckiego.

Min. A. Szeptycki poinformował, że odbył wiele spotkań dotyczących wiz dla systemu szkolnictwa i nauki z min. Mościcką-Dendys oraz min. Duszcykiem, jednak uznał za ważne przekonsultowanie sprawy z przedstawicielami środowiska. Nie ulega wątpliwości, że prawa należy przestrzegać, zarówno w kwestii wymagania niezbędnych dokumentów przy rekrutacji, jak również terminowego wprowadzania informacji o skreśleniu z listy studentów do systemu POL-on. Obecnie takie informacje docierają zbyt późno, opóźnia to więc identyfikowanie osób, które podjęły studia, a potem z nich zrezygnowały np. w celu podjęcia pracy zarobkowej. Minister odniósł się pozytywnie do postulatu dotyczącego weryfikacji kompetencji językowych kandydatów na studia. Następnie przytoczył przykłady sytuacji, kiedy osoby z zagranicy zakwalifikowane na studia nie były w stanie uzyskać wiz w odpowiednim czasie z uwagi na brak wolnych terminów w konsulatach.

Zaznaczył, że uczelnie nie mogą być piętnowane za sam fakt przyjmowania na studia cudzoziemców niezależnie od tego, z jakich krajów pochodzą. Minister poinformował, że MSZ chciałby uzyskać dostęp do systemu POL-on, aby móc na bieżąco monitorować, czy student kontynuuje naukę. Ministerstwa zgadzają się w kwestii zasadności w tym zakresie, dlatego zostaną podjęte niezbędne działania legislacyjne oraz techniczne. Pojawiła się również propozycja wprowadzenia dwóch ścieżek procedowania – dla tzw. "białych kołnierzyków" i "niebieskich kołnierzyków". Są też sprawy, w których ministerstwa mają rozbieżne zdania, na przykład co do uzyskania pewnej swobody działania konsulatów i straży granicznej, na wzór amerykański, gdzie ostateczną decyzję podejmuje przedstawiciel straży granicznej. W przypadku wystąpienia oczywistych przesłanek, np. niezajomości podstawowych działań arytmetycznych przez kandydatów na studia, niezależnie od przedstawionych przez nich dokumentów, należy takie osoby odprawić. Celem wspólnych działań ministerstw jest wyeliminowanie nieprawidłowości i udrożnienie systemu w celu uniknięcia opóźnień w wydawaniu wiz.

Przewodniczący Rady Głównej podziękował za wszystkie wypowiedzi i otworzył dyskusję.

W toku wielowątkowej dyskusji zwrócono uwagę na trzy obszary działania: niezbędne jest zapewnienie odpowiednich narzędzi i sprawnego przepływu informacji, zmiana przepisów powinna następować w rozważny sposób z uwzględnieniem wszystkich obowiązujących regulacji oraz z uszanowaniem autonomii uczelni, konieczne jest egzekwowanie istniejących przepisów, np. w zakresie dokumentów wymaganych w procesie rekrutacji.

Przewodniczący Rady Głównej zamykając dyskusję stwierdził, że była to interesująca wymiana informacji, przedstawione zostały kwestie problematyczne oraz propozycje rozwiązań. Środowisko nie było świadome obecnej skali problemu. Większa liczba wniosków studentów zagranicznych wymaga większych zasobów dla ich rozpatrywania, zarówno po stronie uczelni, jak i instytucji państwowych oraz agend. Komisja ds. Międzynarodowych Rady Głównej rozważa, które ścieżki postępowania zapewnią największe szanse sukcesu. Jest to dobry początek prac nad szukaniem optymalnego rozwiązania we współpracy z instytucjami państwowymi.

W dyskusji udział wzięli: prof. T. Bączek, prof. G. Borkowska, prof. K. Byrka, prof. A. Czarnecka, prof. K. Diks, prof. A. Fal, prof. A. Katunin, prof. St. Kistryn, dr D. Kostecki, prof. A. Mężyk, prof. B. Rymśza, prof. J. Szmidt, prof. J. Witkoś, prof. J. W. Wiktor, prof. J. Zwoździak.

IV. Działania w sprawie propozycji zmian do ustawy PSWiN

Prof. Pałys przypomniał, że Rada Główna przeanalizowała propozycje zmian przepisów zgłoszone przez różne gremia i instytucje. Wyłoniła z nich propozycje zmian punktowych, które rozwiązują konkretny problem, ale nie mają szerszych konsekwencji dla systemu szkolnictwa wyższego i nauki. Zostały one zaopiniowane przez komisje Rady Głównej. Przewodniczący poinformował, że, po dyskusji prezydium Rady, niektóre zmiany wcześniej zakwalifikowane jako punktowe, zostały uznane za systemowe. Następnie Przewodniczący Rady przystąpił do omówienia kolejnych działów ustawy.

Z uwagi na zróżnicowane zdania członków Rady odnośnie do ustalonej negatywnej opinii o propozycjach zmian art. 23 przedstawionych przez PSRP, przeprowadzone zostało głosowanie. Większość członków opowiedziała się za pozostawieniem opinii negatywnej, 3 osoby wstrzymały się od głosu, a 1 zagłosowała przeciwko. Ustalono, że przedstawiciele Parlamentu Studentów RP zgłoszą zdanie odrębne w tej sprawie.

Rada wstrzymała się z zaopiniowaniem uwag do Działu VI ustawy PSWiN do czasu uzyskania materiału opracowanego przez Komisją Ewaluacji Nauki.

Rada przekaze swoje rekomendacje ministrowi nauki. Później rozpocznie pracę nad zaopiniowaniem pozostałych zgłoszonych propozycji zmian, które mają charakter systemowy i dotyczą m.in. ewaluacji oraz postępowań awansowych.

Dr J. Deneka, dyrektor biura Rady Doskonałości Naukowej, powiadomił, że RDN przygotowała i udostępniła Radzie kompleksową wersję zmian z obszaru postępowań awansowych.

Dr Z. Hazubska (szefowa Gabinetu Politycznego Ministra Nauki) poinformowała, że projekt nowelizacji ustawy, jako rządowy, przejdzie całą ścieżkę konsultacji. Obecne prace można uznać jako prekonsultacje. Następnie podziękowała Radzie za pracę włożoną w zaopiniowanie propozycji zmian przepisów.

W dyskusji udział wzięli: prof. T. Bączek, mgr K. Bonas, prof. G. Borkowska, prof. A. Fal, dr Z. Hazubska, prof. St. Kistryn, mgr inż. M. Klimczyk, prof. A. Przyłuska-Fischer, prof. J. W. Wiktor.

V. Informacje i sprawy bieżące

Przewodniczący Rady Głównej poinformował, że notatka zawierająca bieżące informacje została udostępniona członkom Rady przed posiedzeniem i przedstawił wybrane:

1. Krajowa Reprezentacja Doktorantów opracowała raport pt. „Preludium i Oferta NCN - perspektywa doktorantów”.
2. Wpłynęło pismo Konferencji Rektorów Uczelni Niepublicznych dotyczące finansowania uczelni niepublicznych.
3. Działając zgodnie z Regulaminem określającym tryb wyboru oraz skład KD przy Radzie Głównej, prezydium Rady Głównej w dniu 17 kwietnia br. wylosowało 20 uczelni publicznych oraz 20 uczelni niepublicznych, do których przewodniczący Rady wystąpi z prośbą o zgłoszenie kandydatów na członków Komisji posiadających stopień naukowy doktora habilitowanego lub tytuł naukowy profesora.

Prof. St. Kistryn poinformował, że w dniu 20 marca uczestniczył w posiedzeniu Komisji Ewaluacji Nauki, podczas którego przedstawił informację o Koalicji na rzecz doskonalenia systemów oceny nauki (CoARA).

Przewodniczący Rady Głównej poinformował o zmianie przedstawiciela reprezentatywnych organizacji związków zawodowych w RGNiSW. Zgodnie z porozumieniem central tych organizacji, prof. B. Dołęga zakończył pracę w Radzie Głównej, a jego miejsc zajął dr inż. J. Szczerba. Prof. M. Pałys podziękował prof. B. Dołędze za jego wieloletnią pracę w Radzie Głównej i powitał nowego członka Rady – dra inż. J. Szczerbę.

VI. Przyjęcie uchwały w sprawie zatwierdzenia zmienionych składów komisji Rady Głównej

Rada Główna jednogłośnie zatwierdziła zmienione składy komisji. Uchwała Nr 117/2024 stanowi załącznik do protokołu.

VII. Przyjęcie uchwały w sprawie uzupełnienia składu prezydium Rady Głównej

Głosowanie zostanie przeprowadzone podczas majowego posiedzenia Rady Głównej.

VIII. Zaopiniowanie Sprawozdania z działalności Narodowego Centrum Nauki w 2023 r. wraz ze Sprawozdaniem z ewaluacji działalności Narodowego Centrum Nauki w 2023 r.

Przewodniczący Rady Głównej otworzył dyskusję na temat projektów uchwał dotyczących Sprawozdania z działalności NCN w 2023 r. oraz Sprawozdania z ewaluacji działalności NCN w 2023 r., które zostały przygotowane przez Komisję Nauki.

Dodatkowych informacji udzielili wiceprzewodniczący Komisji Nauki – prof. T. Bączek oraz prof. J. Zwoździak.

W dyskusji udział wzięli: prof. G. Borkowska, prof. St. Kistryn.

Rada jednogłośnie przyjęła uchwałę Nr 116/2024 w sprawie Sprawozdania z działalności NCN w 2023 r. Stanowi ona załącznik do protokołu.

Ustalono, że uchwała w sprawie Sprawozdania z ewaluacji działalności Narodowego Centrum Nauki w 2023 r. zostanie przyjęta obiegowo.

IX. Zaopiniowanie projektów aktów prawnych

Projekt rozporządzenia Ministra Nauki zmieniającego rozporządzenie w sprawie udzielania pomocy publicznej i pomocy de minimis w ramach Inwestycji A2.4.1 Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności – Inwestycje w rozbudowę potencjału badawczego.

Prof. J.W. Wiktor, przewodniczący Komisji Ekonomiczno-Prawnej, wyjaśnił, że projekt rozporządzenia ma charakter techniczny, dostosowujący istniejące rozporządzenie. Komisja przekaze swoją opinię w najbliższym czasie.

Ustalono, że uchwała w tej sprawie zostanie przyjęta obiegowo.

X. Stanowiska i działania w sprawie innych aktów prawnych

Przewodniczący Rady Głównej poinformował, że wpłynęły następujące sprawy:

1. Rządowy projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem administracji rządowej (druk 269). Odpowiedź została przekazana w piśmie w dniu 4.04.2024. Rada Główna nie zgłosiła uwag do projektu ustawy.
2. Projekt ustawy o zmianie ustawy o społecznych formach rozwoju mieszkalnictwa oraz niektórych innych ustaw. Odpowiedź zostanie przedstawiona w piśmie. Rada nie zgłosiła uwag do projektu ustawy.
3. Sprawozdanie z działalności NAWA w 2023 r. KM RG przygotowuje projekt opinii.

XI. Przyjęcie protokołu XXI posiedzenia Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego (14 marca 2024 r.)

Rada przyjęła protokół.

XII. Sprawy różne i wolne wnioski

1. Prof. J. W. Wiktor zaproponował przyjęcie uchwały z okazji 20. rocznicy wstąpienia Polski do Unii Europejskiej. Rada poparła tę propozycję. Uchwała zostanie przyjęta obiegowo.
2. Prof. G. Borkowska przedstawiła informację o przebiegu spotkania w RDN z udziałem min. D. Wieczorka oraz przedstawicieli środowiska w dniu 12.04.2024 r. Spotkanie dotyczyło propozycji zmian przepisów działu V ustawy PSWiN.

XIII. Zamknięcie posiedzenia

Przewodniczący Rady Głównej podziękował za udział w obradach i zamknął posiedzenie.

Przewodniczący
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego
Prof. Marcin Pałys

Załączniki:

1. Porządek obrad
2. Uchwały Nr 116-117/2024